

D Harding

We breathe together

18.11.2022 – 8.1.2023

Bergen Kunsthall er stolte av å kunne presentere den første europeiske soloutstillingen med kunstneren D Harding. Med base i Brisbane, Australia, har Harding vært en del av flere større internasjonale utstillinger de siste årene. I tidligere verk har Harding gjerne brukt visuelle og sosiale språk hentet fra kunstnerens slektstilknytning til ulike grupper urfolk. For eksempel i stensilering, der de undersøker en kompleks kulturarv og mangefasetterte estetiske historier i et utvidet kulturelt kontinuum som også inkluderer den internasjonale samtidskunsten. Hardings kunst vil ofte hylle eller involvere familiemedlemmer samtidig som det søkes etter nye måter å dele materialer og kunnskap på.

På Bergen Kunsthall, i Hardings første store solotutstilling utenfor Australia, blir spørsmål om overføring og — i bokstavelig forstand — transport, konseptuelle tema. Noen av verkene i utstillingen lages med farger malt direkte på veggen og på papir. Pigmentene er oker som kan hentes som jord, og ofte gitt en åndelig dimensjon. Noe fraktes av Harding i ullfilttepper laget som en hyllest til forfedres kapper av pungrevskinn. Farget med jordpigmenter og Gummi arabicum, blir filterarbeidene fartøy som frakter pigmentene rundt om i verden. Når disse tilføres fuktighet, gjenopplives ullen og frigjør innholdet. Malerierne er altså stedsspesifikt produsert og lastet med landområdene til Hardings forfedre. Materialer som vises i vitriner undersøker videre okerens ulike roller, kjøpt i ulike internasjonale omløp av pigmenter, der materialene har en rekke kommersielle betydninger.

Mens Hardings kunst kan sies å lete etter direkte forbindelser til tradisjoner i aboriginiske kulturer, vises det også beskyttelse og omsorg. Her motarbeides tendenser til å eksotisere eller utnytte eierskap til tradisjoner. Tidligere skjulte ofte Harding deler av referanser eller elementer hentet fra tradisjonelle teknikker ved å bruke mer abstrakte visuelle formater. Noen arbeider på lerret minner om color field (fargefeltmaleri), og refererer slik på lekent vis til eksisterende vestlige kunstneriske tradisjoner.

Ett av verkene i Bergen Kunsthall, som også navngir utstillingen, *We breathe together* (2017/2021),

presenterer rene pigmenter – oker, men også kull og syntetisk pigment. Alle materialene er av betydning for kulturtradisjoner fra grupper en finner i Hardings aner. Verket viser dette på en lang rekke glassplater. Det som til å begynne med ser ut som et minimalistisk verk kan med mer kontekst forstås som et kart over territorier, representert gjennom materialer av betydning for anene. Slik inviteres vi inn i en utforskning av kunstnerens pigmenter som farge og materie.

Som kunsthistoriker Ann Stephen skrev, ligger Hardings prestasjon «i å synliggjøre, som abstraksjon, de sammenvevde praksisene og historiene til disse motstridende og uensartede verdenene [av deres forfedres arv og av en eurosentrisk kanon for kosmopolitisk modernisme]. Harding tar ingenting for gitt — heller ikke pigmenter, eller sted eller samarbeidspartnere — når de søker etter det Harding beskriver som «et potensial for kulturell praksis som motstand ... mot koloniserende hegemonier... [og til] å fremme visuell leseferdighet».

Mange tema i utstillingen, som spørsmål om handel og frakt, men også om deling og utveksling, berører viktige politiske spørsmål som er sentrale i diskusjoner i urfolkskulturer, som kommersiell og politisk utnyttelse av deres territorier. Hardings tilnærming fremhever muligheter for å vise fram spesifikk kunnskap og sette dette sammen med verdens kunsthistorie. I en bevisst optimistisk vending prøver man gjennom det kunstneriske arbeidet – og hver utstilling av arbeidet – å fremme kunstnerens familie og andre aboriginere i Central Queensland. Slik at de får vite at deres arv er viktig og gyldig i vår tid, gjennom form og farge som er relevant den dag i dag, og at alle andre inviteres til å bli bedre kjent med dette.

D Harding ble født i 1982 i Moranbah på landområdene til Barada Barna-folket (Australia), og bor og arbeider i Brisbane på landområdene til Turrbal- og Jagera-folket. Nylige utstillinger inkluderer documenta 14 i Athen og Kassel (2017), ARS22 på Kiasma-museet for moderne kunst i Helsinki, *Reclaim the Earth* på Palais de Tokyo i Paris og den 23. biennalen i Sydney (alle 2022).

Galleri 2

Installasjonen i Galleri 2 er tenkt på som en introduksjon til hele utstillingen. Her kombineres ulike kunstverk med en vitrine, den første i en serie vitriner med kunstnerens personlige eiendeler og som du finner flere av i de ulike rommene. Ved siden av inngangen er de første store papirarkene som utgjør serien med tittelen *As I remember it*, og som fortsetter i Galleri 1. De store arkene med fint kunstnerpapir prepareres med flere malte lag av pigmenter fra oker og Gummi arabicum, påført på nærmest mekanisk vis, og ment som en metode for å frakte pigmenter fra kunstnerens atelier og fram til Bergen. I utstillingsrommet blir arkene installert før malingen tas av med en våt pensel og ført på veggen. Dermed blir dette også et stedsspesifikt verk, der prosessen utvider det kunstneriske arbeidet til å også gjelde rommet, og legger igjen sine spor.

På den bakre veggen er en lang linje, som løper gjennom alle fire gallerirommene, laget av jernoksidpigmenter utvunnet fra en serie filterarbeider som vises i Galleri 3. Pigmentene er blåst direkte på veggen, i en prosess som gir et lignende resultat som i aboriginske bergkunstmalerier. I utstillingen er det imidlertid brukt et verktøy for forstøving — opprinnelig introdusert for dette formålet av maleren Sidney Nolan, som selv tilegnet seg teknikken til aboriginske kunstformer.

På den bakre veggen finner du også tre *Tree portraits*, glassplater med fargerik treharpiks, konservert gjennom en blanding med plast som gjør at de forblir elastiske. De presenteres nærmest som vareprøver. Harpiksene representerer gjennom sin materialitet spesifikke treslag, og dermed relevans og mening i en kultur. Den røde fargen er fra en Xanthorrhoea-plante, den hvite fra en Silky Oak (*Grevillea robusta*), og den brune fra en Spotted Gum (*Corymbia maculata*). Som trær med spesifikke kvaliteter og geografisk forekomst har disse ulike konnotasjoner og funksjoner. De kan forstås gjennom deres historie. Silky Oak ble brukt til tidlige kolonimøbler og snekkerarbeid, men ble overutnyttet.

Galleri 1

Harding har tidligere opprettholdt en aktiv forbindelse til Carnarvon Ranges (Kooramindanjie), en fjellkjede i det som i dag er kjent som Central Queensland. Området har en arv som omfatter ekstraordinære vidder med urfolks oker-sjablonger, steingraveringer og malerier: positive og negative oker-sjablonger, og positive tegne- og malte bilder på sandsteinsvegger og huler. Som territoriet til Hardings Bidjara-, Ghungalu- og Garingbal-forfedre, inneholder landskapet og gjenstandene plassert i landskapet gjennom tusenvis av år, viktige historier. På den ene siden informeres Hardings arbeid av forskning og tilknytning til Carnarvon Gorge, som et pågående ansvar for å opprettholde kunnskapssystemer. I noen tidlige arbeider reagerte Harding på disse eldgamle kunstpraksisene med sine egne sjablonger laget med farger fra lokale planter, leire og oker. Disse veggbaserte verkene ble over tid mer abstrakte, men fortsatt i dialog med bergkunstradisjoner. På den andre siden finner du en forståelse for hvordan bergkunsten fungerte som en offentlig felles kunst for mange aboriginske familier, ved at den både fant sted og var en del av landskapet. Harding oppfatter kunst som en sosial

funksjon og skaper en synergi mellom kultur og territorier. Når dette realiseres som en utstilling i et gallerirom, skaper Harding en inversjon — som ikke betyr å ta aspekter av et landskap inn i et nøytralt rom, men snarere samhandler «med hvitveggede gallerier som landskap», nesten som en forlengelse av det offentlige rom inn i galleriets indre, «[å] minne om følsomheten av å være i og med et landskap». Ann Stephens beskrev dette: «Å forestille seg den hvite kubens landskap er en radikal urfolksinversjon av strategiene utviklet av Land Art-bevegelsen på slutten av sekstitallet; i stedet for Robert Smithsons dialektiske konsept om sted og ikke-sted, som brakte ikke-stedet (steiner, jord, etc.) inn i galleriet, ser Harding for seg de hvite veggene som Land.»

Installasjonen i Bergen Kunsthalls største rom, Galleri 1, uttrykker noen av disse forståelsene på tydeligst vis, selv om de også er relevante for helheten. Her presenteres formale valg som knytter seg til opplevelser eller væremåter i et kulturlandskap. En serie på seks malerier fra serien *As I remember it* presenteres rett under taket, og retter betrakterens oppmerksomhet opp over horisonten. Maling fra verkene farger taket, og skaper en refleksjon og utvidelse av fargen som gir en varm, nesten gylden atmosfære i rommet, som en slags himmel. Deler av maleriet er utført av kunstneren mens hen står på en pidestall – et standardisert element blant gallerimøbler – men brukt her som en slags steinblokk. Verk i rommet er plassert slik at de enten dirigerer eller blokkerer våre bevegelsesmønstre. Hardings erfaring med kulturlandskap brukes som kunnskap for å håndtere museumsrom (og omvendt kan kunnskapen om et museumsrom brukes til å få ulik forståelse av landskapsrom).

Formatet og antallet papirverk i dette gallerirommet, som måler 200×150 cm per ark, forholder seg til et banebrytende verk av den australske konseptuelle kunstpioneren Robert Hunter, *Untitled* (1970). Verket, laget av kombinerte ark med standard kontorpapir, markerte et vendepunkt i australsk kunsthistorie med en slags reduksjon til hverdagslige materialer. Harding bruker formatet, men tilfører det personlig mening, som forholdet til seks kvinnelige familiemedlemmer: Hardings mor og hennes fem søstre. Samt symønsteret til pungrevskinn som ligner papirbrettingen.

Verket *We breathe together* (2021) består av tolv glasspaneler, alle dekket med pigmenter, de fleste oker, men også trekull og et blått syntetisk pigment, hver for seg i sin egen tekstur og tone. Okerene kan gjennom fargene forstås som indikasjoner på spesifikke steder på aboriginske territorier. Velkjent i dag er for eksempel Woorabinda-rød (eller Woori-rød), som peker tilbake til Hardings matrilinéære familie og kunstnerens bakgrunn. To andre toner av oker, Ghungalurød og Garingbal-lys oker, er historisk assosiert med de to aboriginske gruppene i Central Queensland som Harding stammer fra, etter å ha blitt brukt av disse samfunnene i tusenvis av år av både praktiske og kunstneriske årsaker. En gul farge som også presenteres som rent pigment på en liten pidestall peker på Hardings Bidjara-arv via kunstnerens bestefar. Det blå refererer til Reckitt's Blue, et vaskemiddel som var populært under den koloniale utvidelsen på slutten av det nittende århundre, men kobler denne referansen også til Yves Kleins signaturlå og dens diskursive dominans.

To par med gummiobjekter som vises på sokkel tilhører Hardings pågående serie *Body of Objects* (siden 2016). Serien består av håndlagde aboriginerverktøy omstøpt i silikongummi, noe som gjør dem myke og fleksible, men også tvetydige. Utstillingens to spesifikke par er støpt fra bumeranger og presentert på en måte som subtilt «skeiver» disse gjenstandene. De eksisterer i en lang linje med nedarvede kulturelle tradisjoner, men det tilbys rom for å tolke inn nye betydninger her og nå.

Utstillingen presenterer to nye serier med «Transfer Paintings» – verk på lerret som produseres i en prosess der det flyttes pigmenter mellom lerreter eller mellom ulike deler av et lerret. Man kan forstå dette som det å gi og dele. Denne serien på åtte lerreter i Galleri 1 er laget med to typer pigmenter, et kommersielt handlet kunstnerpigment og en oker som er arvet av Harding. I stedet for en lineær overføring antydes en sirkel som forbinder en slutt og en ny begynnelse.

Verkene i Galleri 1 bringer sammen mange ulike serier av Hardings arbeider siden 2016, lar dem falle på plass og forbinde seg med hverandre.

Galleri 3

Det største verket i Galleri 3 er en serie med filt, alle omtrent på størrelse med et teppe, som ble brukt til å transportere oker blandet med Gummi arabicum. Pigmentene vaskes ut og den flytende malingen det resulterer i brukes til veggarbeid – i Bergen Kunsthall blir det til en blåst linje som går langs veggen til alle fire gallerirommene. Filtene representerer en pågående metodikk for Harding, vist i Bergen for tredje gang etter utstillinger i Helsingfors og Paris. Filtene er ikke ferdige objekter, men kan betraktes som verktøy som aktiveres i situasjonen og presenteres i en pågående prosess. Rommet gis en distinkt atmosfære. Den røde linjen laget med maling hentet fra filtene går langs en av veggene til alle fire galleriene. Harding blåser med en munnforstøver, går langs veggen, tegner så lenge hvert pust varer, og skaper en rytme som gjenspeiler den skapendekroppen i kunsten.

Pust representeres også i en serie verk, *Three light blue breaths*, som er spredt rundt i utstillingen, og som bokstavelig talt er illustrasjoner av Hardings pust, idet de bruker en forstøver for å blåse pigmentene på papiret.

Galleri 4

Untitled (seven Woorabinda reds) fra 2019 er en tilbakevending til presentasjonen av rene fargepigmenter og forholdet til territorier, dets folk og kunnskap. Mens de røde pigmentene i verket kan referere til det konkrete stedet til Woorabinda township, fremkaller de også historien til Woorabinda Aboriginal Settlement som ble etablert 1926-1985 og tvangsflyttingen av folk fra mange forskjellige språkgrupper til Ghungalu Country. Verket krever rom for fargen og dens historie.

Arrangementer

Åpning

Fre 18. nov 20:00

Gratis

Medlemsvisning

Tor 17. nov 18:00

Omvisninger

Hver søndag 14:00

Hver søndag 13:00 Familieverksted

Plattform

**D Harding i samtale med
kurator og forsker**

Vivian Ziherl

Lør 19. nov 14:00

Gratis

Kuratert av

Axel Wieder

Stab

Jonette Vindenes
Administrasjonsleder

Nora-Swantje Almes
Kurator

Stacy Brafield
Kommunikasjon

Mai Lahn-Johannessen
Utstillingsleder

Hilde Marie Pedersen
Formidlingsleder

Sofia Marie Hamnes
Produsent

Thea Haug

Medlemskap & bokbutikk

Essia Hidoussi

Produsent for mangfold og
inkludering

Ifrah Hassan Osman

Live Programme Aspirant

Jonas Skarmark

Teknisk produsent

Henrik Skauge

Lydtekniker

Eric Alvin Wangel

Produksjonsleder

Emilio Sanhueza

Kommunikasjonssjef

Resepsjon og omvisninger

Torleif Bay

Vilja Kjersheim

Øystein Larssen

Elise B.R. Petersen

Ragna Haugstad

Håvard C.S. Kranstad

Mari Norddahl

Arrangement og distribusjon

Åsa Bjørndal

Marthe Serck-Hanssen

Lars Jonsson

Lene Anette Kolltveit

Ingvild Nordfonn

Aksel Persen

Tale Elida Giancotti Søilen

Eirinn O. Voldsund

Utstillingsteknikere

Tim Ekberg

Sarah Jost

Sara Lindberg Hansen

Kristen Keegan

Magnus Vedå Wibe

Dan Brown

Sofie Hviid Vinther

Renhold

Andrine Graue-Einarsen

Marie Lahn-Johannessen

Takk til

Bergesenstiftelsen

Milani Gallery

Josh Milani

Georgia Boe

Kyle McIntyre